

2018-01-26

Till konstitutionsutskottet

Beredningen av riksdagens tillkännagivande om valdeltagande bland utlandssvenskar

Riksdagen gjorde den 29 mars 2017 ett tillkännagivande till regeringen om åtgärder för att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar (rskr. 2016/17:200 och 201). I det betänkande från konstitutionsutskottet som låg till grund för tillkännagivandet (bet. 2016/17:KU22) anförde utskottet bland annat att regeringen redan nu bör verka för att sådana förbättringar genomförs som kan åstadkommas utan lagändringar, bland annat ökad tillgänglighet i form av ändrade öppettider på svenska ambassader och konsulat inför kommande val och bättre information till utlandssvenskar om reglerna för att rösta.

Utskottet anförde även att ett högt valdeltagande bland utlandssvenskar bör vara ”en prioriterad uppgift för utlandsmyndigheterna”.

I budgetpropositionen för 2018 redovisade regeringen ett antal åtgärder för att öka valdeltagandet i andra grupper i samhället, medan däremot åtgärder för att möjliggöra ett ökat valdeltagande bland utlandssvenskar över huvud taget inte nämndes.

Den 27 november 2017 lämnade därför Tina Acketoft (L) in en skriftlig fråga till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke om vilka konkreta åtgärder inför 2018 års val som ministern och regeringen avsåg att vidta för att leva upp till det av riksdagen beslutade tillkännagivandet om åtgärder för att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar (fråga 2017/18:341). Frågan överlämnades till utrikesminister Margot Wallström, som den 6 december svarade:

Tina Acketoft har frågat kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke vilka konkreta åtgärder inför 2018 års val som regeringen avser vidta för att leva upp till det av riksdagen beslutade tillkännagivandet om åtgärder för att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar. Frågan har överlämnats till mig.

Röstmottagning utomlands är en prioriterad fråga för regeringen. Det avspeglar sig bland annat i att röstmottagning har erbjudits vid över 200 svenska utlandsmyndigheter och honorärkonsulat runt om i världen. Säkerhetsläget på vissa orter kan dock påverka tillgängligheten och öppettiderna. Det är chefen för utlandsmyndigheten som beslutar om var röstmottagning är lämplig i verksamhetslandet samt föreslår röstmottagningslokaler och öppettider.

Inför valet 2018 har samtliga chefer för utlandsmyndigheter, i ett brev skickat från Utrikesdepartementet, anmodats att hålla extra öppet för röstmottagning helger och vardagskvällar. Flertalet av våra utlandsmyndigheter har vid tidigare val erbjudit utökade öppettider för röstmottagning, men vår avsikt är att förbättra detta ytterligare. Regeringen ser även över informationen om röstningsregler med tydlig avsikt att förbättra denna. Särskild tonvikt kommer läggas vid hur utlandssvenskar ska gå till väga för att anmäla att man önskar kvarstanna i röstlängden efter tio år. Utlandsmyndigheterna har uppmanats att vara särskilt frikostiga med information via sina respektive hemsidor och i sociala medier, både vad gäller sina utökade öppettider samt röstningsregler.

Regeringen avser således gå riksdagen till mötes i dessa frågor. I budgetpropositionen för 2019 kommer regeringen att lämna en samlad redovisning av vidtagna åtgärder.

Utrikesministern hänvisar alltså i frågesvaret till ett brev som skickats från UD till samtliga chefer för utlandsmyndigheter. Vad utrikesministern däremot inte nämner är att detta brev skickades först den 30 november, alltså efter att den skriftliga frågan redan lämnats in.

I brevet, som skickades från UD:s enhet för konsulära och civilrättsliga ärenden, står bland annat följande (UD-2017-11-30/1410):

Konstitutionsutskottet har i ett betänkande (2016/17:KU22) föreslagit ett tillkännandegivande [sic] om åtgärder för att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar. Bland annat rekommenderar man, i syfte att öka valdeltagandet utomlands, att svenska utlandsmyndigheter ökar tillgängligheten i form av ändrade öppettider kvällar och helger för röstning, samt att förbättrad information kring regler för röstning lämnas av utlandsmyndigheterna. Regeringen avser att i dessa frågor gå KU till mötes.

Däremot nämns ingenstans i brevet att detta inte är ett förslag från konstitutionsutskottet, utan ett tillkännagivande från riksdagen som regeringen delgivits i riksdagsskrivelser.

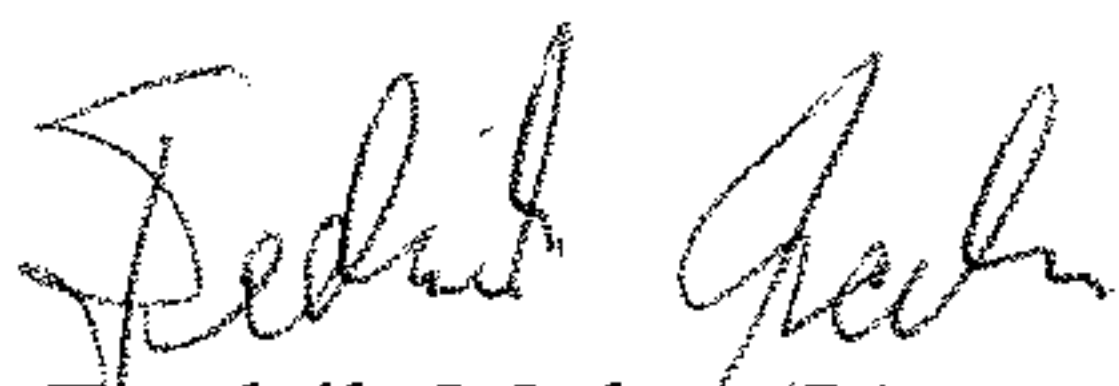
Regeringens hantering av riksdagens tillkännagivande är anmärkningsvärd på flera sätt. I budgetpropositionen för 2018 ges en utförlig redovisning av valförberedelser och förberedelser för att öka valdeltagandet i vissa grupper, samtidigt som tillkännagivandet gällande utlandssvenskar över huvud taget inte berörs. De konkreta åtgärder som genomförs inträffar först efter att riksdagen, genom den del av kontrollmakten som frågeinstitutet utgör, påmint om tillkännagivandet.

Utrikesministerns frågesvar är ägnat att ge intryck av att regeringen redan vidtagit åtgärder för ökat valdeltagande bland utlandssvenskar. Däremot förtigs att åtgärderna, så långt dessa kunnat spåras, vidtogs först efter att den skriftliga frågan lämnades in. Frågesvaret är därmed vilseledande.

Även utrikesdepartementets brev till utlandsmyndigheterna är vilseledande. De chefer för utlandsmyndigheterna som var mottagare gavs den felaktiga informationen att det endast fanns ett förslag om tillkännagivande från konstitutionsutskottet, medan det däremot förtegs att riksdagen överlämnat ett sådant tillkännagivande till regeringen. Utlandsmyndigheternas chefer fick därmed en inkorrekt och missvisande bild av den politiska bakgrunden till UD:s skrivelse. Utrikesministern är som chef för utrikesdepartementet den som ytterst är ansvarig för detta.

Med anledning av ovanstående vill jag att konstitutionsutskottet granskar huruvida regeringens hantering av riksdagens tillkännagivande är förenlig med regeringsformens bestämmelser, särskilt vad avser ansvaret att iaktta saklighet och opartiskhet (1 kap. 9 §) och statsråds ansvar att besvara frågor från riksdagsledamöter i angelägenheter som rör statsrådets ämbetsutövning (13 kap. 5 §). Eftersom det missvisande frågesvaret gavs av utrikesministern och brevet med felaktig information skickades från utrikesdepartementet är det i första hand mot Margot Wallström som min anmälan riktar sig, men i den mån demokratiminister Alice Bah Kuhnke varit delaktig i ärendet riktar sig min anmälan även mot henne.

Stockholm dag som ovan

Fredrik Malm (L)